

ПРІОРИТЕТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

КІНДЗЕРСЬКИЙ В.В. – аспірант, асистент

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Аграрний сектор економіки України є специфічним за характеристиками інституційної системи соціально-господарського, економічного та інших видів регулювання, тому потребує реструктуризації зі зміною пріоритетів згаданого процесу. Сьогодні стоїть завдання сформувати таку систему інституцій регулювання, у тому числі державного, яка насамперед була б ринковою за змістом, а за формою прояву – забезпечувала б утвердження аграрної сфери, сільського господарства як головної рушійної сили відродження, стабілізації, забезпечення сталого розвитку національної економіки.

Формування регуляторних інституцій щодо аграрного сектора вважаємо стратегічним завданням, вирішення якого зумовлено об'єктивною реальністю. Ефективні регуляторні інституції, на нашу думку, забезпечуватимуть перетворення сільського господарства на рушійну силу економічного зростання. Зазначена проблема у своєму вирішенні є елементом загальної стратегії розвитку галузі щодо забезпечення її конкурентоспроможності, інноваційності, інституційної спроможності.

Пріоритетними, комплексними за значимістю й об'єктивністю необхідності державного регулювання є такі підсистеми:

1) ринок – формування ефективних інституцій регулювання процесів обігу сільськогосподарської продукції, а також товарів і послуг, які забезпечують їх виробництво (праця, капітал, матеріальні ресурси);

2) цінова політика – інституційне упорядкування відносин у системі ціноутворення на сільськогосподарську продукцію та продовольство у такий спосіб, щоб «правила гри» забезпечували справедливий перерозподіл доходів і витрат між суб'єктами;

3) інституційна система адміністрування аграрного розвитку – надання інституціям державного регулювання статусу координаційних центрів, які наслідуватимуть функції забезпечення сталого розвитку об'єкта регулювання;

4) інновації та стандартизація – інституційне стимулювання інноваційності й запровадження найбільш передових стандартів якості, безпечності сільськогосподарської продукції та продовольства;

5) маркетингова інституційна інфраструктура – формування інституцій доступності каналів збуту продукції, незалежно від розміру сформованих товарних позицій; реформування інституціональних чинників виникнення надмірних маркетингових витрат;

6) механізм оподаткування – реструктуризація системи оподаткування сільськогосподарської діяльності з переформатуванням її інституційно-правових складових у формацію стимулюючого спрямування, яка забезпечить активізацію підприємницької діяльності в аграрному секторі у напрямі розбудови моделі його сталого розвитку; зокрема це стосується системи справляння податків за землі і податку на додану вартість, особливо у бізнесовій діяльності з експорту сільськогосподарської продукції;

7) фінансування сільського господарства і розвитку сільських територій – упорядкування процесу діяльності інституцій відносно інвестиційного забезпечення, здійснення державної підтримки, кредитування на засадах мотивації врахування ними особливостей розвитку аграрного сектора як галузі з уповільненим оборотом капіталу;

8) відносини власності і оренди – створення ефективної, прозорої системи інституцій реалізації права власності, у тому числі на землю, з наступною в певному проміжку часу можливістю становлення ринку землі як середовища її ринкового перерозподілу на засадах платності, окупності із можливістю відчуження, застави тощо; реорганізація системи орендних відносин з тим, щоб вона забезпечувала справедливий рівень виплат за оренду землі, майна на ринково-конкурентних засадах, зокрема і якісною сільськогосподарською продукцією;

9) інноваційний розвиток і кадрове забезпечення – інституційне упорядкування системи наукового забезпечення агропромислового виробництва, освіти, підготовки та перепідготовки кадрів масових сільськогосподарських спеціальностей; відновлення достатнього для ефективного функціонування вітчизняної аграрної науки фінансування за обсягами й за цільовим призначенням бюджетних видатків; формування інфраструктури ринку інновацій, яка у функціонально-організаційному плані забезпечуватиме чіткий зв'язок у системі «наука-виробництво»; сприяння пріоритетному впровадженню в агровиробничий процес інноваційних розробок вітчизняного походження з наданням фінансової підтримки науковим установам-розробникам інновацій, а також підприємствам, які ставлять за пріоритет співпрацю з вітчизняною аграрною наукою; формування науково-технічного, організаційного й кадрового базису для становлення в аграрному секторі економіки України інноваційної моделі сталого розвитку, яка забезпечуватиме відтворення вкладених у виробництво ресурсів, відновлення природно-ресурсного потенціалу сільських територій;

10) соціальна політика розвитку села й збереження національної ідентичності сільських територій – розбудова системи інституційної підтримки бізнесу, який: надаватиме реальні соціально-спрямовані послуги на селі з облаштування сільських територій (фінансування цих проектів має здійснювати держава, або структури, яким вона гарантуватиме платність їх послуг коштом державного бюджету); формуватиме систему виробничих структур і структур соціально-побутового характеру на селі, для створення робочих місць тощо.

Формування національного конструкту інституцій регулювання аграрного сектору

економіки, зважаючи на особливості сьогоdnішнього соціального й господарського буття, має бути акумульованим в ефективну, практично-втілювану стратегію зростання сільського господарства, тому що для нашої держави завжди актуальним є вислів про те, що «Україна приростає селом». Отже, стратегічне державне регулювання аграрного розвитку має відобразитись у відповідних структурно-функціональних складових аграрної політики загальнодержавного та регіонального рівнів.

Інституційно доцільним у контексті здійснення зокрема ефективної політики регулювання в аграрному секторі економіки є завершення структурної реформи з обов'язковим урахуванням світового досвіду, а головне – українських реалій. Загалом необхідно продовжити структурні реформи на селі, започатковані ще на зорі становлення ринкових відносин в аграрному секторі економіки, з метою створення конкурентного поля економічних взаємодій, конструювання в тому числі національно ідентичної системи інституційного регулювання. Адже саме незавершеність реформаційних процесів формування ринкового аграрного укладу господарювання, господарського порядку, інституційно узгодженого з передовими концепціями функціонування економічних відносин суб'єктів ринку, унеможливорює конструктивний розвиток галузі.

Продовження структурних трансформацій на селі, з переорієнтацією галузевої системи інституційного регулювання з заборонно-обмежувальної, з всеохоплюючим адмініструванням ринкових взаємодій, на стимулюючо-підтримуючу, сьогодні конче необхідне. Власне в цьому полягає загальне бачення пріоритетів удосконалення системи регулювання розвитку національного аграрного сектору.

Література

1. Кириленко І.Г. Структурні реформи на селі: світовий досвід, українські реалії // І.Г. Кириленко, В.Є. Івченко // Економіка АПК. – 2016. – №2. – С. 5–11.
2. Лузан Ю.Я. Інституціоналізм – наукова платформа для удосконалення державної аграрної політики / Ю.Я. Лузан, О.Ю. Лузан // Економіка АПК. – 2016. – №2. – С. 29–37.
3. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. / [О.М. Бородіна, В.М. Геєць, А.О. Гуторов та ін.]; за ред. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 56 с.
4. Євдокименко В.К. Структурно-функціональні складові регіональної аграрної політики / В.К. Євдокименко, Ю.М. Лопатинський, Т.Л. Шкабара // Регіональна економіка. – 2005. – №2. – С. 160–166.